

Toespraak van Jan Jaap Knol bij de aanbieder van het Jaarboek Actieve Cultuurparticipatie 2011 aan staatssecretaris Zijlstra op donderdag 15 september 2011

Dames en heren,

Met plezier overhandig ik dadelijk het jaarboek Actieve Cultuurparticipatie aan de staatssecretaris. Het fonds wil met dit boek de kennis en het debat over cultuurparticipatie stimuleren. Zo'n boek komt tot stand dankzij de inzet van velen. Dank dus aan alle auteurs en aan de redactie: Marjo van Hoorn, Andries van den Broek, Chrit van Rensen én Teunis IJdens. I would also like to express my thanks to Abigail Gilmore for her excellent contribution to the book. We know how education and participation are rooted in the heart of the mission of orchestras, museums and organisations for community arts in the UK. English organisations also have to deal with budget cuts. More cooperation and exchange of knowledge between the countries can help to reconfirm our commitment to the value and importance of arts and arts education. I will continue in Dutch.

We zijn blij, staatssecretaris, dat u er bent. U krijgt dadelijk het boek en ik zeg er graag een paar woorden bij.

Hoe slaagt die sport er in om zo hoog en zo gerespecteerd op de politieke agenda te staan? De maatschappelijke baten van sport – een actieve levensstijl, sociale contacten, het streven het beste uit je zelf te halen – zijn vaak ook op kunstbeoefening van toepassing.

Maar sport en cultuur zijn niet gelijk. Hoewel een gezonde geest en een gezond lichaam al sinds de oudheid samen gaan, is cultuur veel meer verbonden met de geestelijke ruimte van verbeelding, creativiteit, zelfbewustzijn en soms scherp conflicterende wereldbeelden.

In sport wint de snelste de prijs. Over cultuur kun je niet één waarheid preken. In de sport bepaalt het IOC wat wel of niet erkenning krijgt. In de kunst is er een veelheid aan opvattingen: van kunstenaars, opleiders, kunstbeschouwers én publiek. De opkomst van haar filosofie, leverde de kunst een veelheid aan opvattingen op. Democratisering en opkomst van de mediaindustrie betekenden veel voor de toegang tot en de productie van cultuur, maar de canonieke opvatting van hoge kunst verloor gaandeweg terrein.

Tegen deze achtergrond zal de cultuursector de komende tijd een antwoord moeten vinden op de bezuinigingen. In de vorm van het zoeken van nieuwe maatschappelijke steun en waardering: sponsors, donateurs, vrijwilligers en door een open houding naar het publiek. We kunnen daarbij inspiratie vinden in de sport: met z'n organisatiekracht en duidelijke doelstellingen. Zoals minimaal 75 % van de Nederlanders doet in 2016 regelmatig aan sport. Met zijn sterke samenwerking tussen profs en amateurs. In het Olympisch Plan gaat het om

topsport én om breedtesport. De sportieve loopbaan gaat voor sporters tot op hoge leeftijd door. Voor cultuur geldt dat natuurlijk ook. Van vroeg muziek leren spelen kun je een leven lang genieten. Ook ouderen schilderen, fotograferen, dansen graag. Ajax heeft zijn f-jes, waarom niet elk symfonieorkest in Nederland een eigen jeugdorkest?

Het onderwijs legt het fundament voor de culturele loopbaan van kinderen. In een wereld die behoorlijk bol staat van commercie en zapcultuur biedt de school kinderen de rust om hun verbeeldingskracht te ontwikkelen. En het verwerven van kennis en vaardigheden, het ontwikkelen van vermogen tot onderscheid en daarmee de ontwikkeling van kunstzinnige smaak en voorkeuren, het is allemaal niet iets willekeurigs, maar onderdeel van een leerproces.

Dankzij de samenwerking tussen de overheden zijn de randvoorwaarden voor de kennismaking met cultuur in Nederland gunstig. Maar de bezuinigingen op de infrastructuur, op lokaal, provinciaal en landelijk niveau zetten die randvoorwaarden wel enorm onder druk. Daarom is het goed dat door de overheden opnieuw samenwerking wordt gezocht. Want het kan nog zo veel beter. Je bouwt als hardloper geen conditie op door af en toe een rondje te rennen. En je leert een taal niet als je vandaag een uurtje Spaans en volgende week eens een uurtje Russisch doet. Om een kunstdiscipline echt onder knie te krijgen is na de kennismaking een duurzaam vervolg gewenst. Wanneer kinderen op school de ruimte en de begeleiding krijgen, gebeuren er de mooiste dingen. Onze gastheer, het UCK hier in Utrecht, heeft er een rijke ervaring in. Dan ontwikkelen kinderen echt hun verbeeldingskracht, creativiteit en uitdrukkingsvermogen. Liever een instrument leren spelen dan af en toe een concertbezoek. Liever meer de diepte dan nog verder de breedte in.

Het is veelbelovend dat de staatssecretaris niet zomaar kiest voor cultuureducatie, maar voor cultuureducatie mét kwaliteit. Een aantal jaren geleden beoordeelde de Australische hoogleraar Anne Bamford de cultuureducatie in Nederland. Ze was onder de indruk van de randvoorwaarden. “Arts education in the Netherlands is potentially world leading”. Het Olympisch Plan mikt op 2028. Maar die world leading position in arts education kunnen we eerder binnen halen. Ik nodig de staatssecretaris graag uit het boek in ontvangst te nemen en daarna zijn visie uiteen te zetten.